

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ГІБРИДНОГО СКЛАДУ КУКУРУДЗИ ЗВИЧАЙНОЇ В УКРАЇНІ

О.О. Кічігіна¹, Ю.А. Цибро¹, С.М. Михайлик², І.В. Смульська²

¹Інститут агроєкології і природокористування НААН (м. Київ, Україна)
e-mail: seednlen@ukr.net; ORCID: 0000-0003-0879-627X
e-mail: u.cubro@gmail.com; ORCID: 0000-0001-7775-9283

²Український інститут експертизи сортів рослин (м. Київ, Україна)
e-mail: svetlana.nik2519@gmail.com; ORCID: 0000-0001-9981-0545
e-mail: ivanna1973@i.ua; ORCID: 0000-0001-9675-0620

Проаналізовано тенденції формування гібридного складу кукурудзи звичайної (*Zea mays L.*) в Україні за даними Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Встановлено загальну кількість зареєстрованих гібридів станом на 31.12.2025 р., досліджено, як змінювався їх кількісний склад та динаміка його формування з 2005 по 2025 рр., визначено співвідношення гібридів української та зарубіжної селекції у забезпеченні вітчизняного ринку насіння кукурудзи звичайної, проаналізовано гібридний склад культури за такими показниками, як рекомендована зона вирощування, напрям використання, група стиглості. Визначено, що станом на 31.12.2025 р. Реєстр сортів налічує 1223 гібриди, що на 932 од. більше, ніж у 2005 р. (291 гібрид). Максимальне значення за період досліджень зафіксовано у 2024 р. — 1547 гібридів. Динаміка формування гібридних ресурсів упродовж 2005–2025 рр. характеризується поетапним зростанням із найінтенсивнішим поповненням у 2019–2023 рр. (від 107 до 208 гібридів щорічно). Найбільшу кількість нових реєстрацій зафіксовано в 2023 р. — 208 гібридів. Станом на кінець 2025 р. частка гібридів іноземної селекції становить 58% (710 од.), вітчизняної — 42% (513 од.). За країнами походження провідні позиції належать Франції (432 гібриди) та Україні (340), сумарна частка яких становить 63% від загальної кількості. У розподілі за зонами вирощування найбільшу групу — 360 од. (33%) мають гібриди, рекомендовані для всіх трьох ґрунтово-кліматичних зон — Степ, Лісостеп, Полісся, що свідчить про їх високу екологічну пластичність. За напрямом використання переважають гібриди зернового типу. За групами стиглості у структурі домінують середньоранні — 47% (ФАО 200–299) та середньостиглі гібриди — 39% (ФАО 300–399), які найбільш повно відповідають агрокліматичним умовам України. Отримані результати підтверджують формування потужного та різноманітного гібридного складу кукурудзи звичайної, що характеризується стійкою тенденцією до зростання та адаптацією до сучасних виробничих викликів.

Ключові слова: *Zea mays L.*, гібриди, зона вирощування, країна походження гібриду, напрям використання, група стиглості, ФАО.

ВСТУП

Кукурудза традиційно є однією з базових культур у структурі рослинництва України, та входить до числа основних, що формують продовольчий баланс завдяки широкому спектру використання. Її зерно є сировиною для харчової промисловості, та використовується для виробництва крупи, олій, борошна, харчових концентратів. Кукурудза відіграє важливе значення для забезпечення кормової бази тваринництва

та є сировиною для переробної промисловості [1; 2].

Урожайність зерна кукурудзи перевищує всі зернові, тож культура є однією з найбільш економічно привабливих [1; 3]. А поряд із пшеницею та соняшником — є однією з провідних за площею вирощування зернових культур в Україні [3]. За даними Державної служби статистики України, до повномасштабного вторгнення РФ, упродовж 2014–2021 рр. площі під кукурудзою в Україні мали тенденцію до зростання. Впродовж 2020–2021 рр. за-

© О.О. Кічігіна, Ю.А. Цибро, С.М. Михайлик,
І.В. Смульська, 2026

гальна площа під кукурудзою становила приблизно 5,4–5,5 млн га [5]. Це були одні з найвищих показників за останнє десятиліття, що відображало розширення площ під кукурудзою завдяки економічним стимулам, розширенню експортних можливостей і сприятливим ґрунтово-кліматичним умовам.

У 2022 р., в умовах повномасштабної війни, площі під кукурудзою істотно скоротилися — приблизно до 4,2 млн га. За 2023–2025 рр. площі посівів кукурудзи в Україні стабілізувалися приблизно на рівні 4,0–4,1 млн га щороку [5].

За даними аграрних джерел, у 2025 р. весняні роботи з посіву кукурудзи здійснювалися в 13 областях України, що свідчить про широку географію її вирощування по всій країні. Найбільші посівні площі були зосереджені у Полтавській обл. — близько 455,1 тис. га, Чернігівській — близько 412,3 тис. га, Сумській — понад 328 тис. га, Черкаській та Вінницькій обл. — понад 300 тис. га у кожній [6].

Не зважаючи на скорочення посівних площ, збір урожаю зерна кукурудзи в Україні залишається високим. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України станом на грудень 2025 р. зібрано 23,5 млн т зерна, тоді як загальний обсяг виробництва цієї культури в ЄС становить 57 млн т, що робить Україну абсолютним лідером у виробництві кукурудзи в Європі [7].

Слід зазначити, що у 2021/2022 маркетинговому році (далі — МР) Україна виробляла 42,1 млн т зерна кукурудзи та займала п'яте місце серед світових виробників після таких країн, як США, Китай, Бразилія та Аргентина.

В 2022/2023 МР Україна втратила свої позиції і перемістилась на восьме місце у рейтингу світових країн із показником виробництва близько 30,5 млн т, що свідчить про часткове відновлення галузі після різкого скорочення у 2022 р. Однак відновити свої позиції Україні не вдалося, і вона посідає 7–8 місце у рейтингу світових країн за показником виробництва зерна кукурудзи [8].

До початку повномасштабної війни Україна стабільно займала четверте місце у світі за обсягами експорту зерна кукурудзи, забезпечуючи продовольчу безпеку багатьох країн. У довоєнний період (2018/19–2021/22 МР) середній експорт становив ≈ 27 –30 млн т/рік. З початком повномасштабного воєнного вторгнення 2022 р. через блокаду морських портів, руйнування логістичної інфраструктури, зростання собівартості транспортування експорт зазнав різкого скорочення (на 20–25%). Так, у 2022/2023 МР він становив близько 16,7 млн т, у 2023/2024 МР — 22,3 млн т, із прогнозом на 2024/2025 МР на рівні 21–23 млн т. Порівняно з 2022 р. експортні позиції України знизилися до п'ятого-шостого місця, однак країна зберігає статус одного з ключових глобальних експортерів цієї культури [8].

Тому попри всі ризики, обумовлені війною, Україна продовжує посідати провідні позиції серед світових виробників кукурудзи, забезпечуючи стабільні поставки зерна на міжнародні ринки та відіграючи важливу роль у підтриманні глобальної продовольчої безпеки. Однак в умовах воєнного стану аграрне виробництво зазнало істотних трансформацій, зокрема через втрату або обмеження доступу до частини посівних площ, порушення логістичних ланцюгів, дефіцит матеріально-технічних ресурсів і зростання виробничих ризиків, що актуалізує необхідність підвищення ефективності використання наявного виробничого потенціалу.

За таких умов особливого значення набуває забезпечення стабільного виробництва кукурудзи шляхом раціонального використання потенціалу сортового/гібридного складу, адаптованого до різних ґрунтово-кліматичних зон України та стресових чинників сучасного періоду.

Тому **метою роботи** було дослідити тенденції формування та структуру гібридного складу кукурудзи звичайної в Україні шляхом його аналізу за такими основними показниками, як рекомендована зона вирощування, напрям використання, група стиглості, а також з'ясувати співвідношення

гібридів української та зарубіжної селекції у забезпеченні вітчизняного ринку насіння кукурудзи.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Кукурудза звичайна є однією з основних зернових культур в Україні, що забезпечує продовольчу безпеку та експортний потенціал [3; 4]. В умовах сьогодення, коли в реаліях воєнного стану аграрне виробництво України зазнає істотних трансформацій, пошук нових шляхів отримання стабільних високих урожаїв цієї культури набуває особливої актуальності. Вирішенню цих та інших питань, пов'язаних з виробництвом та експортом зерна кукурудзи, присвячено низку робіт вітчизняних учених. Так, дослідженню технологічних питань вирощування, а саме ролі науково обґрунтованої сівозміни та системи удобрення, як чинників, що забезпечують високу продуктивність кукурудзи присвячені роботи І.В. Саверин та О.Й. Качмар [9], О.П. Волощук із співавт. [10], В.Ф. Камінського та Н.М. Асанішвілі [11].

Одним із ключових чинників збільшення врожайності та якості зерна кукурудзи є ефективне використання генетичних можливостей сортів/гібридів [10]. Про важливість добору гібридів кукурудзи звичайної різних груп стиглості з високим потенціалом врожайності та підвищеною адаптивністю до несприятливих абіотичних чинників певної зони вирощування з метою підвищення рівня ефективності сільськогосподарського виробництва зазначають О.Я. Ревтьо та І.О. Арсірій [12].

У низці публікацій науковців І.І. Мостов'як, О.С. Дем'янюк, А.І. Парфенюк, І.І. Гуменюк та ін. [13; 14], розкривається роль сорту/гібриду зернових культур, як одного з визначальних чинників формування стійких агроценозів та ефективних і стійких продовольчих систем.

Науковцями С.О. Ткачик та С.І. Мельник із співавт. [15] визначена ключова роль сортових ресурсів зернових культур у підвищенні продовольчої безпеки, адаптації агросистем до сучасних викликів,

зменшенні екологічного навантаження на довкілля та у сприянні досягнення низки Цілей сталого розвитку, зокрема: Ціль 2 «Подолання голоду», Ціль 8 «Гідна праця та економічне зростання», Ціль 12 «Відповідальне споживання та виробництво», Ціль 13 «Боротьба зі зміною клімату», Ціль 15 «Збереження екосистем суші».

У працях І.С. Процик, А.О. Безе та О. Лотиш [16; 17] здійснено аналіз сучасних тенденцій розвитку світового зернового ринку та встановлено, що Україна й надалі зберігає вагомий позиції у глобальних рейтингах за обсягами виробництва й експорту зернових культур, зокрема кукурудзи. Дослідження Г.Д. Матусевич із співавт. [3] підтверджують, що кукурудза поряд із пшеницею та соняшником належить до ключових експортних культур держави. Отже, попри виклики війни, Україна продовжує утримувати статус одного з провідних світових експортерів зерна кукурудзи. Водночас відповідність сортів і гібридів сільськогосподарських культур міжнародним вимогам забезпечується функціонуванням Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні (далі – Реєстр сортів), а позитивна динаміка подання заявок до Реєстру сортів навіть в умовах воєнного стану свідчить про стійкість і адаптивність аграрного сектору держави [3; 18].

Тому Реєстр сортів постійно оновлюється та поповнюється новими сортами/гібридами, у т. ч. кукурудзи звичайної. Нині він включає понад 1000 гібридів цієї культури. Тому детальний аналіз сучасної структури гібридного складу кукурудзи звичайної в Україні є актуальним питанням, результати якого можуть слугувати корисним матеріалом для практичного застосування в роботі українських аграріїв-виробників.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Основним матеріалом для досліджень слугував Державний реєстр сортів рослин. Для обґрунтування актуальності досліджень використані дані Державної служби статистики України, Міністерства аграрної

політики та продовольства України, наукові електронні джерела інформації комп'ютерної мережі Інтернет, сучасні наукові джерела та особисті спостереження. У процесі роботи застосовували загальноприйняті наукові методи, зокрема аналізу, порівняльного оцінювання та синтезу, абстрактно-логічний метод та ін. Також була проведена графічна інтерпретація даних.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Для досягнення поставленої мети нами було проаналізовано гібридний склад кукурудзи звичайної (*Zea mays* L.) за даними Реєстру сортів станом на 31.12.2025 р. [19], який є важливим елементом державного регулювання в галузі насінництва та розсадництва, що забезпечує законність, якість і стабільний розвиток ринку насіння в Україні.

У ході досліджень встановлено загальну кількість зареєстрованих гібридів кукурудзи звичайної, простежено, як змінювався кількісний склад та динаміка формування її ресурсів з 2005 по 2025 рр., визначено співвідношення гібридів української та зарубіжної селекції у забезпеченні вітчизня-

ного ринку насіння кукурудзи звичайної, проаналізовано гібридний склад культури за такими показниками, як рекомендована зона вирощування, напрям використання, група стиглості.

На *рис. 1* представлено, як змінювався у Реєстрі сортів кількісний склад гібридів кукурудзи звичайної впродовж 2005–2025 рр.

Так, у 2005 р. налічувалась найменша їх кількість – 291 гібрид, з них 164 – вітчизняної та 127 – іноземної селекції. Найбільша кількість була зафіксована в 2024 р. – 1547 гібридів, із них 850 становили гібриди іноземної та – 697 вітчизняної селекції. Майже впродовж усього періоду досліджень кількість гібридів кукурудзи звичайної у Реєстрі сортів із року в рік збільшувалась. Винятком стали 2007 р., 2016 та 2025 р., в які Реєстр рослин налічував 320, 1054 та 1223 гібриди, що на 39, 37 та 324 гібриди менше ніж у попередні 2006, 2015 і 2024 р., коли їх кількість становила – 356, 1091 та 1547 відповідно. Слід відмітити, 2015 р., ще й як рекордний упродовж усього періоду досліджень за збільшенням кількості гібридів порівняно з попереднім 2014 р. Так, у 2015 р. Реєстр сортів налічував 1091 гібридів кукурудзи звичайної,

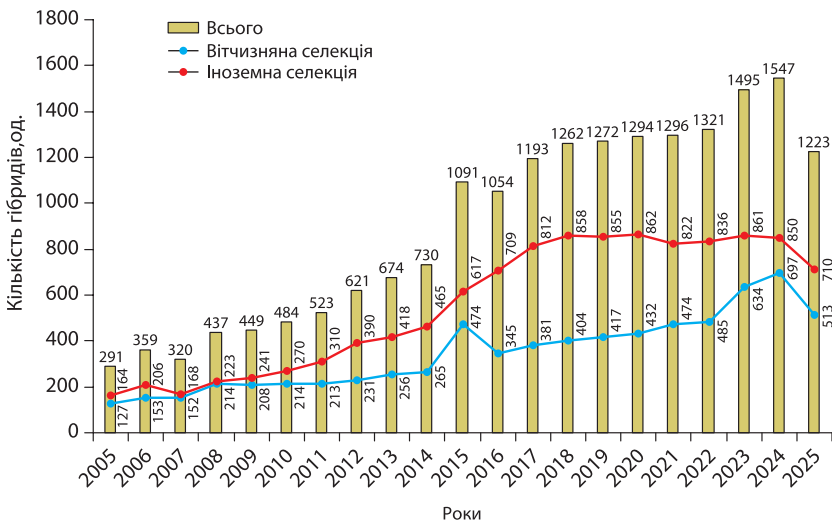

Рис. 1. Кількісний склад гібридів кукурудзи звичайної за даними Реєстру сортів (2005–2025 рр.)

з них 474 — вітчизняної та 617 іноземної селекції. Тоді, як у 2014 р. їх загальна кількість становила 730, з них 265 — вітчизняної та 465 іноземної селекції. Тож за рік, з 2014 по 2015 рр. загальна кількість гібридів у Реєстрі сортів збільшилась на 361, вітчизняної та зарубіжної селекції на 209 та 152 гібриди відповідно. Загалом, упродовж 2005–2025 рр. кількісний склад кукурудзи звичайної у Реєстрі сортів збільшився на 932 гібриди, а кількість гібридів вітчизняної та іноземної селекції зросла відповідно на 349 і 583. Станом на 31.12.2025 р.

у Реєстрі сортів налічується 1223 гібриди, з них 513 гібридів вітчизняної та 710 — іноземної селекції.

Аналіз динаміки формування гібридного складу кукурудзи звичайної за 2005–2025 рр. свідчить про поступове поетапне збільшення кількості зареєстрованих гібридів (рис. 2 а, б).

Впродовж 2005–2008 рр. обсяги реєстрації були мінімальними. Загальна кількість зареєстрованих гібридів коливалася від двох до дев'яти. Кількість гібридів вітчизняної селекції була у межах від одного

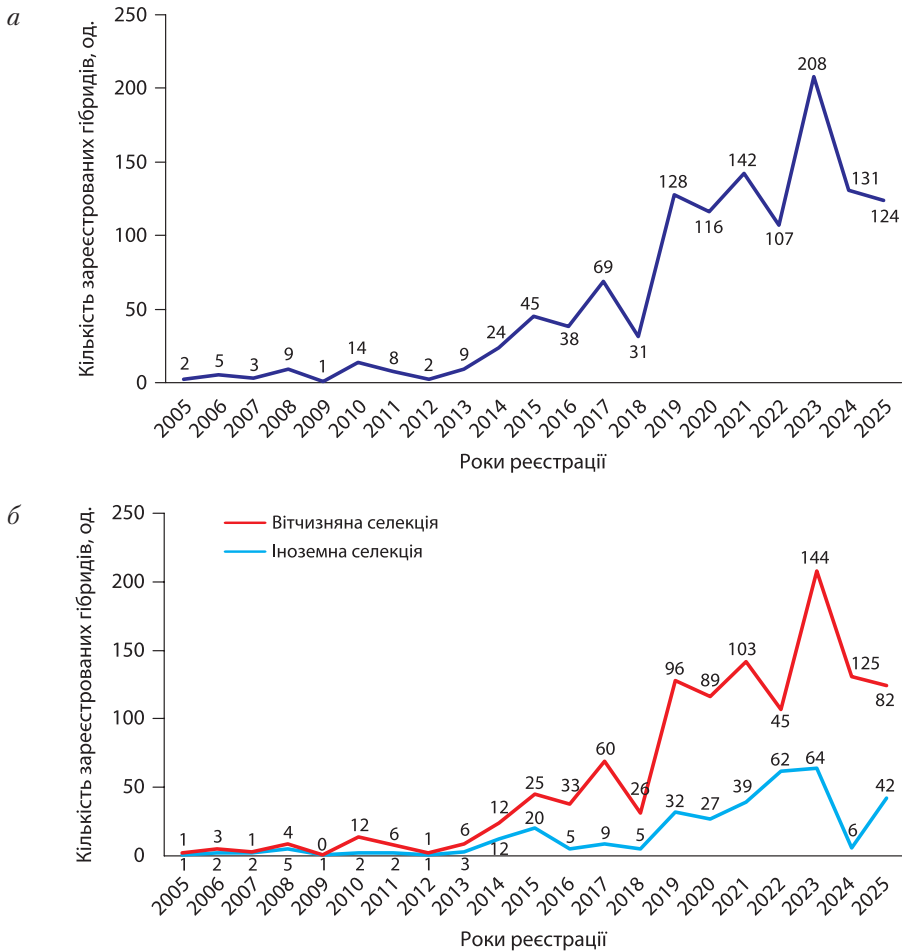

Рис. 2. Динаміка формування гібридного складу кукурудзи звичайної за даними Реєстру сортів (2005–2025 рр.):

а — загальна кількість зареєстрованих гібридів кукурудзи звичайної; б — кількість зареєстрованих гібридів кукурудзи звичайної вітчизняної та іноземної селекції

до п'яти, іноземної — від одного до чотирьох на рік. У 2009 р. реєстрація іноземних гібридів тимчасово була відсутня (0), а вітчизняних зареєстровано лише один. Період 2010–2013 рр. характеризувався незначним збільшенням надходження до Реєстру сортів нових гібридів кукурудзи звичайної — від двох до 14 на рік. Кількість вітчизняних гібридів становила один — три, іноземних — один–12 на рік. Починаючи з 2014 р., обсяги зареєстрованих гібридів починають істотно збільшуватись. Так, у 2014 р. зареєстровано 24 гібриди, по 12 вітчизняної та іноземної селекції. У період 2015 — 2018 рр. щорічна кількість зареєстрованих гібридів була у межах від 31 до 69. Найменша їх кількість відмічена в 2018 р. — 31 гібрид, із яких вітчизняних — п'ять та іноземних — 26. Найбільшу кількість за цей період зареєстровано в 2017 р. — 69 гібридів, з яких дев'ять вітчизняних та 60 іноземних. У 2015 та 2016 рр. зареєстровано 45 та 38 гібридів, з яких вітчизняної селекції 20 та п'ять, а іноземної — 25 та 33 відповідно.

Найбільш виражене поповнення Реєстру сортів новими гібридами кукурудзи звичайної спостерігається у 2019–2023 р., де їх

загальна кількість була у межах від 107 до 208. Найменша їх кількість зафіксована в 2022 р. — 107 гібридів, вітчизняної — 62, іноземної селекції — 45. У 2023 р. найбільша кількість зареєстрованих гібридів за весь період спостережень — 208 од., з яких 64 — вітчизняної та 144 іноземної селекції. Впродовж 2019 та 2020 рр. до Реєстру сортів надійшло 128 та 116 гібридів, із яких вітчизняної 32 та 27, а іноземних 96 і 89 відповідно. В 2024 р. зареєстровано 131 гібрид, із яких 125 іноземних, та спостерігається різке скорочення кількості зареєстрованих вітчизняних гібридів (6 од.), що може бути зумовлено впливом воєнно-економічних чинників у країні. У 2025 р. спостерігається часткове відновлення активності надходження вітчизняних гібридів до Реєстру сортів, їх кількість становить 42 од., тоді як іноземних — 82, за загальної кількості — 124 гібриди (див. *рис. 2, а, 2, б*).

Отже, впродовж 2005–2025 рр. спостерігається тенденція до зростання кількості зареєстрованих гібридів кукурудзи звичайної, з перевагою іноземної селекції. Станом на 31.12.2025 р. Реєстр сортів налічує 513 гібридів вітчизняної та 710 — іноземної селекції що становить 42 і 58% від їх загальної кількості (*рис. 3*).

Домінування іноземної селекції, свідчить про високу конкуренцію на внутрішньому ринку насіння та значну інтеграцію України у міжнародний селекційний простір. Водночас позитивна динаміка в окремі роки підтверджує потенціал національної селекційної школи до адаптації та розвитку навіть у умовах нестабільності.

Провідними вітчизняними центрами з питань селекції кукурудзи є установи Національної академії аграрних наук України, зокрема: Інститут зернових культур НААН, Селекційно-генетичний інститут — Національний центр насіннезнавства та сортовивчення, ННЦ «ІЗ НААН», Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН та ін.

Іноземна селекція представлена такими основними компаніями, як Bayer Crop Science (Німеччина/США), Corteva Agriscience (США), Syngenta Seeds (Швейцарія).

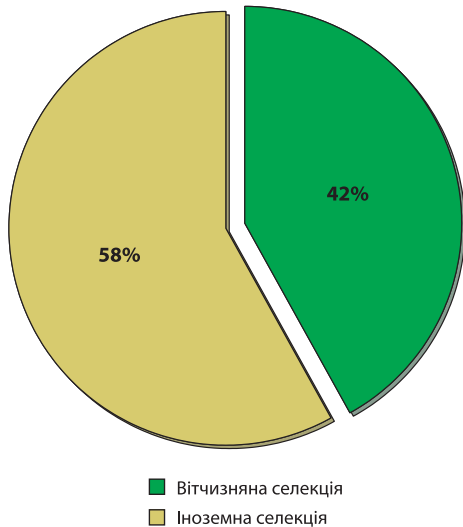

Рис. 3. Частка гібридів кукурудзи звичайної вітчизняної та іноземної селекції, % за даними Реєстру сортів станом на 31.12.2025 р.

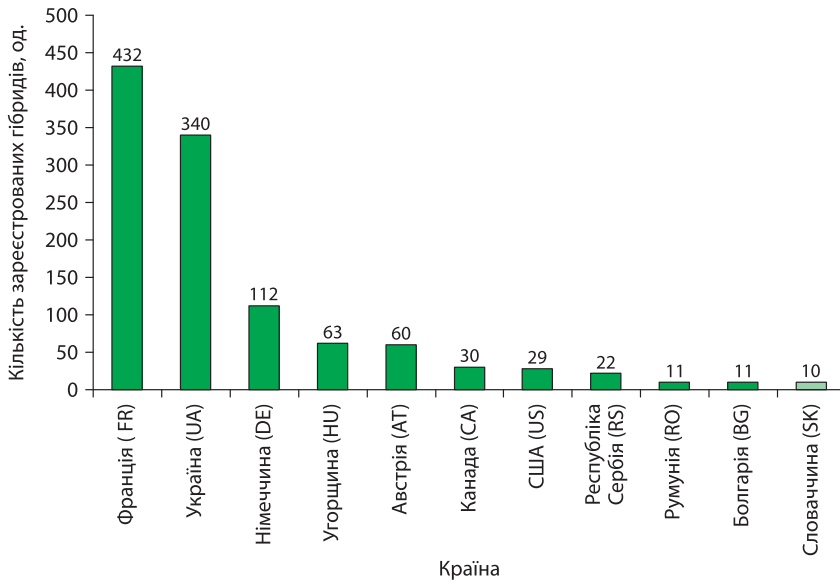

Рис. 4. Структура гібридів кукурудзи звичайної за основними країнами походження за даними Реєстру сортів станом на 31.12.2025 р.

рія), Limagrain Group (Франція), KWS SAAT SE (Німеччина) та ін.

На *рис. 4* наведено розподіл гібридів кукурудзи звичайної за основними країнами походження.

Провідну позицію за кількістю зареєстрованих гібридів займає Франція – 432 одиниці, або 38,2% від загальної кількості зареєстрованих, що становить 1223 гібрида. Українська селекція представлена 340 гібридами (27,8%), що свідчить про високий потенціал та конкурентоспроможність вітчизняної селекції. Істотна кількість припадає на гібриди таких країн, як Німеччина, Угорщина та Австрія – 112 (9%), 63 (5,2%) та 60 гібридів (5%) відповідно. Помірною та майже однаковою кількістю представлена Канада та США – 30 і 29 гібридів, що становить 2,5 та 2,3% відповідно. Сербія представлена 22 гібридами, що становить 1,8%. Румунія та Болгарія мають по 11 гібридів, Словаччина – 10, до того ж частка гібридів кожної з цих країн становить менше одного відсотка від загальної кількості зареєстрованих.

Отже, у структурі гібридів кукурудзи звичайної за країнами походження ліде-

рами є Франція (432) та Україна (340), а їх загальна частка – 63% становить дві третини від 1223 зареєстрованих. Водночас вагома частка українських гібридів свідчить про наявність конкурентоспроможної вітчизняної селекційної школи, яка здатна забезпечувати потреби внутрішнього ринку та підтримувати селекційну незалежність держави.

На *рис. 5* наведено розподіл гібридів кукурудзи звичайної за зонами вирощування.

Найбільша кількість – 360 гібридів, або 33% від загальної їх кількості у Реєстрі сортів, рекомендовані для вирощування в усіх трьох зонах – Степ, Лісостеп та Полісся, що свідчить про їх широкую екологічну пластичність. Виключно для умов Степу рекомендованими є 173 гібриди (16%). Така сама кількість – 173 гібриди (16%) – придатна для вирощування у двох зонах: Степу та Лісостепу. Придатними для вирощування у зоні Лісостепу є 137, або 12%, для умов Степу та Полісся – 112, або 10% гібридів кукурудзи звичайної. Для 76, або 7% гібридів рекомендованою зоною вирощування є Полісся. Найменшу частку станов-

Рис. 5. Кількість гібридів кукурудзи звичайної за рекомендованими зонами вирощування, % (дані Реєстру сортів станом на 31.12.2025 р.)

лять, рекомендовані для вирощування в зоні Лісостепу та Полісся — 67 гібридів, або 6% від загальної кількості зареєстрованих. Отже, вирощування кукурудзи звичайної в Україні відбувається з урахуванням специфіки трьох основних ґрунтово-кліматичних зон — Степу, Лісостепу та Полісся, що визначає використання відповідних гібридів.

Серед гібридів кукурудзи звичайної, занесених до Реєстру сортів, переважає зерновий напрям використання. Залежно від тривалості періоду вегетації, гібриди кукурудзи поділяють на групи стиглості

за ФАО — індексом, який вказує на період від сходів до повної (фізіологічної) стиглості зерна та пов'язаний із кількістю сформованих листків на рослині. В Україні виділяють 7 груп стиглості (ФАО від 100 до 600 і більше) — від дуже ранніх (тривалість вегетації до 90 діб) до дуже пізніх (понад 150 діб), проте, дуже пізні гібриди у Реєстрі сортів не представлені.

На рис. 6 подано розподіл гібридів кукурудзи звичайної за тривалістю періоду вегетації.

У 2025 р. у структурі гібридів кукурудзи звичайної в Реєстрі сортів переважають середньорання — 47% (ФАО 200–299) та середньостигла — 39% (ФАО 300–399) групи. Частка дуже ранніх (ФАО 100–149) і пізньостиглих (ФАО 500–599) гібридів не значна та становить <1% та 1%, відповідно. Гібриди ранньої (ФАО 150–200) та середньопізньої (ФАО 400–499) групи представлені у Реєстрі сортів по 6% відповідно.

Отже, у структурі гібридів кукурудзи звичайної в Реєстрі сортів 2025 р. переважають середньоранні та середньостиглі гібриди, що відповідає потребам основних зон вирощування України.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано тенденції формування гібридного складу кукурудзи звичайної

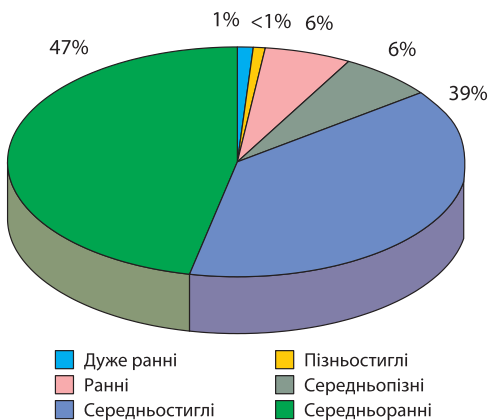

Рис. 6. Розподіл гібридів кукурудзи звичайної за тривалістю періоду вегетації, % (дані Реєстру сортів станом на 31.12.2025 р.)

(*Zea mays* L.) в Україні за період з 2005 по 2025 р. Визначено, що станом на 31.12.2025 р. Реєстр сортів налічує 1223 гібриди, що на 932 од. більше, ніж у 2005 р. (291 гібрид). Максимальне значення за період досліджень зафіксовано у 2024 р. — 1547 гібридів.

Динаміка формування гібридного складу у 2005–2025 рр. характеризується поетапним зростанням із найбільш інтенсивним поповненням у 2019–2023 рр. (107–208 гібридів щороку). Найбільшу кількість нових реєстрацій відзначено у 2023 р. — 208 гібридів.

Станом на кінець 2025 р. у структурі Реєстру сортів переважають гібриди іноземної селекції — 58% (710 од.), тоді як частка вітчизняних становить 42% (513 од.). За країнами походження провідні позиції посідають Франція (432 гібриди) та Україна (340 гібридів), які разом формують 63% загальної кількості зареєстрованих гібридів.

У розподілі за зонами вирощування найбільшу частку — 360 од. (33%) становлять гібриди, рекомендовані для вирощування в усіх трьох ґрунтово-кліматичних зонах (Степ, Лісостеп, Полісся), що свідчить про їхню високу екологічну пластичність і широкую адаптивність. За напрямом використання домінують гібриди зернового типу. У структурі за групами стиглості переважають середньоранні (ФАО 200–299 — 47%) та середньостиглі (ФАО 300–399 — 39%) форми, які найбільш повно відповідають агрокліматичним умовам України.

Отже, впродовж 2005–2025 рр. в Україні сформовано потужний і структурно збалансований гібридний склад кукурудзи звичайної, який характеризується стійкою тенденцією до зростання, широкою адаптивністю, поєднанням досягнень вітчизняної і зарубіжної селекції та орієнтацією на сучасні потреби аграрного виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чому кукурудза є однією з найважливіших сільськогосподарських культур України? URL: https://zhzh.info/publ/76-1-0-27772?utm_source=chatgpt.com
2. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). URL: <http://www.fao.org>.
3. Дем'янюк, О. С., Матусевич, Г. Д., Мазур, С. О., Шацман, Д. О., Бухтик, С. С., & Посулько, А. О. (2023). Пшениця, кукурудза та соняшник — основні культури українського експорту. *Землеробство та рослинництво: теорія і практика*, 4(10), 41–50. DOI: <https://doi.org/10.54651/agri.2023.04.05>
4. Василішин, С. І., Винограденко, С. О., & Дьяконов, С. О. (2022). Потенціал виробництва кукурудзи на зерно в контексті зміцнення продовольчої безпеки України та світу. *Таврійський науковий вісник. Економіка*, 12, 10–19. DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.2>.
5. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/4>.
6. Врожайність кукурудзи в Україні: топ-5 областей у сезоні 2025. URL: <https://latifundist.com/novosti/69206-vrozhajnist-kukurudzi-v-ukrayini-top-5-oblastej-u-sezoni-2025>.
7. Агровиробництво України у 2025 році: результати сезону та порівняння з ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ahrovirobnytstvo-ukrainy-u-2025-rotsi-rezultaty-sezonu-ta-porivniannia-z-ies>.
8. Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерства сільського господарства США (USDA). United States Department of Agriculture (USDA). URL: <https://www.usda.gov>.
9. Саверин, І. В., & Качмар, О. Й. (2023). Продуктивність кукурудзи за різних систем удобрення в короткоротаційних сівозмінах. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*, 73(2), 91–109. DOI: [https://doi.org/10.32636/01308521.2023-\(73\)-2-7](https://doi.org/10.32636/01308521.2023-(73)-2-7).
10. Волошук, О. П., Стасів, О. Ф., Глива, В. В., Герешко, Г. С., & Пашак, М. О. (2020). Продуктивність гібридів кукурудзи залежно від різних норм внесення мінеральних добрив у Західному Лісостепу України. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*, 68(1), 51–66. DOI: [https://doi.org/10.32636/01308521.2020-\(68\)-1-4](https://doi.org/10.32636/01308521.2020-(68)-1-4).
11. Камінський, В. Ф., & Асанішвілі, Н. М. (2020). Особливості росту і розвитку рослин кукурудзи в посівах та їх фотосинтетична діяльність залежно від технології вирощування в умовах Лісостепу. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*, 67(11), 92–1124. DOI: [https://doi.org/10.32636/01308521.2020-\(67\)-2-6](https://doi.org/10.32636/01308521.2020-(67)-2-6).
12. Ревтьо, О. Я., & Арсірій, І. О. (2024). Кукурудза: ефективні рішення для гарантованої рентабельності (оглядова). *Таврійський науковий вісник*, 135(2), 35–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.135.2.5>.
13. Мостов'як, І. І., Дем'янюк, О. С., Парфенюк, А. І., & Безноско, І. В. (2020). Сорт як фактор формування стійких агроценозів зернових культур. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*, 2, 110–118. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk.2020.02.13>.

14. Дем'янюк, О. С., Гуменюк, І. І., Левішко, А. С., Вакулєнко, С. О., & Полтава, О. П. (2022). Екологічні аспекти формування стійких продовольчих систем. *Збалансоване природокористування*, 4, 119–128. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2022.275863>.
15. Ткачик, С. О., Мельник, С. І., Захарчук, О. В., Дем'янюк, О. С., Дутова, Г. А., & Баліська, Л. М. (2025). Використання сортів і насіння зернових культур для досягнення Цілей сталого розвитку. *Збалансоване природокористування*, 3, 119–132. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.3.2025.342528>.
16. Процик, І. С., & Безе, А. О. (2022). Світові тенденції розвитку ринку пшениці кукурудзи та визначення місця України в ньому. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*, 4(2), 414–426. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2022.02.414>.
17. Лотиш, О. (2022). Роль України на світовому ринку зерна: виклики та загрози. *Економіка та суспільство*, 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-56>.
18. Орленко, Н. С., Мажуга, К. М., Орленко, О. Б., Маслечкін, В. В., & Сидорчук, А. І. (2025). Аналіз динаміки подання заявок до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. *Plant Varieties Studying and protection*, 21(1), 4–11. DOI: <https://doi.org/10.21498/2518-1017.21.1.2025.327495>.
19. Міністерство аграрної політики та продовольства України. (2025). Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2025 рік. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c5e26c83-ac95-43b8-8d53-a5f8f907099f&title=DerzhavniiRestrSortiv-PridatnikhDliaPoshirenniaVUkraini>.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 17.11.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.12.2025
Дата публікації 27.02.2026
